

مهربان‌ترین نامه به جوان

شرح بخشی از نامه امیرالمؤمنین (ع) به جوان

(شرح نامه ۳۱ نهج البلاغه)

۱۸ جلسه صوتی

سخنرانی استاد پناهیان

— فهرست موضوعات —

۱. نکاتی درباره نامه ۳۱ و نویسنده آن
۲. موعظه، راهی برای احیای دل «أحی قلبک بالموعظه»
۳. اثر تربیتی توجه به طبیعت‌پذیری
۴. چگونگی بد شدن انسان‌ها
۵. ثمرات درک فناپذیری در جوانی «المقرّ للزمان»
۶. آرزو مهم‌ترین و اولین خصلت جوانی
۷. راهکار دستیابی به آرزوها
۸. حکمت مشکلات و راه برخورد با آنها
۹. زنده کردن دل با موعظه
۱۰. تأملی در مفهوم «زهد»؛ معانی، ریشه‌ها، فواید
۱۱. موعظه، عاملی برای سلامت و حیات دل
۱۲. انگیزه‌های فردی و اجتماعی برای زهد
۱۳. قوی کردن دل با یقین «قوه بالیقین»
۱۴. حکمت و نورانیت دل
۱۵. جوان و آرمان
۱۶. فهم و تفقه در دین (۱)
۱۷. فهم و تفقه در دین (۲)
۱۸. غیر صبور باید خود را وادار به صبر کند

موسسه عصر بیان معنوی – ناشر آثار استاد پناهیان

تلفن تماس: ۰۲۱,۷۷۶۵۰۵۷۷

پیامک موسسه: ۱۰۰۰۱۳۱۳

پست الکترونیکی: bayan.manavi@gmail.com

Sales@BayanCenter.ir

پایگاه اطلاع رسانی بیان معنوی: www.BayanManavi.ir

فروشگاه اینترنتی موسسه بیان معنوی: www.BayanCenter.ir

مرکز پخش و ارسال محصولات به سراسر کشور: ۰۲۱,۷۷۶۵۰۵۷۶

موضوع: مهربان‌ترین نامه به جوان؛ شرح بخشی از نامه امیرالمؤمنین (ع) به جوان

مهربان‌ترین نامه به جوان؛ شرح بخشی از نامه

امیرالمؤمنین (ع) به جوان

(دانشکده فنی تهران - جلسات هفتگی - ۱۸ جلسه)

معرفی بحث

شاید اولین نامه‌ای که به عنوان دستورالعمل اخلاقی، به عنوان نامه‌ای که یک پیر، یک مرشد، یک استاد و یا یک پدر به عنوان مربی و معلم به کسی نوشته، نامه حضرت علی (ع) باشد که در نهج‌البلاغه ثبت و ضبط شده. جالب است که این نامه توسط خود حضرت خطاب به جوانان نوشته شده برای تعلیم و تربیت جوانان. حضرت به عنوان یک مربی نامه می‌نویسند.

به چه عشقی این نامه را بخوانیم؟ رابطه عاطفی‌ای که با نامه برقرار می‌کنیم می‌تواند فهم ما را از نامه بالاتر ببرد. حضرت در این نامه یک توجه مهربانانه‌ای به جوانان دارند و این در سرتاسر نامه قابل مشاهده است. مباحث مهمی در این جلسات با توجه به نامه حضرت به آن پرداخته می‌شود که هم برای مربیان درس‌آموزی دارد و هم برای جوانان.

ابتدا به اهمیت موعظه کردن و اینکه موعظه احیا کننده دل هست پرداخته می‌شود، سپس به اینکه چگونه انسانها بد و بی‌دین می‌شوند؟ ثمرات درک فناپذیری در جوانی چیست؟ آرزو مهمترین و اولین خصلت جوانی است. راهکارهای دستیابی به آرزوها چیست؟ داشتن آرزوهای بزرگ چه اهمیتی دارد؟ معنای زهد چیست و چه فوایدی دارد؟ راههای کسب زهد چیست؟

انگیزه‌های فردی و اجتماعی لازم برای زهد کدام‌اند؟ تفقه در دین چه اهمیتی دارد و آثار و برکاتی بدنبال خواهد داشت و در آخر هم به بحث صبر پرداخته می‌شود.

فهرست

جلسه ۱

نکاتی درباره نامه ۳۱ و نویسنده آن

- جوان، مخاطب نامه ۳۱
- نامه ۳۱، مهربان‌ترین نامه به جوان
 - لزوم ایجاد رابطه عاطفی با نامه ۳۱
 - آمادگی قلب جوان
 - حضرت علی، دین‌شناس و جوان‌شناس
 - مهربانی و توجه خالصانه حضرت علی به جوان
- فایده‌های نامه ۳۱ برای مریبان و جوانان
 - درس‌آموزی نامه ۳۱ برای مریبان
 - فواید آگاهی جوانان از ویژگی‌های مریبان و تربیت
- معرفی نویسنده نامه
 - صفات و ویژگی‌های نویسنده (گذری بر دوران پیری)
 - ارتباط بین ویژگی‌های یاد شده

جلسه ۲

موعظه، راهی برای احیای دل «أحي قلبك بالموعظة»

• دین و تمایلات انسان

- ناسازگاری تمایلات انسان با دین، یک نگرش انحرافی
- هر گفتمانی ادبیاتی دارد
- ضرورت طرح گفتمان جدید برای جوانان
- تناسب و سازگاری دین با تمایلات عمیق انسان

• اقبال و ادبار دل

- تغییر توجه دل، یک روال طبیعی
- لزوم تسلط بر دل
- موعظه، راهی برای تعادل خوبی‌ها

• موعظه

- معنای موعظه
- موعظه‌کنندگان
- عکس‌العمل شایسته در برابر موعظه
- موعظه‌شنو کم شده است
- تأثیر موعظه‌پذیری بر رقت قلب

جلسه ۳

اثر تربیتی توجه به طبیعت‌پذیری

- باید این نامه را چشید
- حکمت شروع نامه با بیان تلخی‌های پیری
 - ساده بودن درک پیری نسبت به مرگ
 - جوان باید جوانی کند
 - اقسام پیری
 - کفایت وجدان برای ترک بسیاری از گناهان
 - توجه به پیری، مسیر آدم شدن
- انسان، موجودی با ابعاد گوناگون

جلسه ۴

چگونگی بد شدن انسان‌ها

● نشاط فراوان، راه غلبه بر مشکلات

- بیان مشکلات طبیعی دنیا در آغاز نامه
- لزوم داشتن شادی و نشاط فراوان در برابر مشکلات

● عبد دنیا و تاجر فریب شدن (مشکلات دینی)

- مسیر دین‌داری بدون مشکل نیست
- فرضیه‌های پیدایش مشکل در دین‌داری
- لزوم اکتسابی بودن خوبی‌ها

● انسان‌ها چگونه بد و بی‌دین می‌شوند؟

- همه خصلت‌ها و دارایی‌های بشر خوب است
- ترکیب نادرست گرایش‌های فطری و طبیعی، پیدایش بدی‌های وحشتناک

- طبیعی بودن بد شدن، بدون برنامه و تلاش
- نقش صفات ارثی و منطقه‌ای در شخصیت انسان

● به مناسبت اربعین حسینی

- آیا روضه و زیارت صرفاً اجتماعی و سمبولیک است؟
- عاطفه شدید اهل بیت (ع) به انسان‌ها
- زیارت جابر در اربعین

جلسه ۵

ثمرات درک فناپذیری در جوانی «المقرّ للزمان»

- عمیق‌تر شدن لذت‌های جوانی با اکتساب صفات پیری
- اقرار به فانی شدن، یکی از صفات پیری
- ثمرات اقرار به زمان و فانی شدن در جوانی
 - ۱. عبور از شادی‌های بیهوده
 - ۲. تعادل در غم و شادی
 - ۳. آمیختن درایت پیری با شور جوانی
 - ۴. اقتدار پیری در دوران جوانی

جلسه ۶

آرزو مهم‌ترین و اولین خصلت جوانی

• عبور از تلخی ظاهری، راه رسیدن به شیرینی حقیقی

• آرزو و جوانی

• تناسب جوانی و دین‌داری

• معنا، اقسام و کارکرد آرزو

○ معنای آرزو

○ اقسام آرزو

▪ آرزوهای پست، مانع درک واقعیت

▪ آرزو، نیرویی برای عمل و حرکت

• راه‌های استفاده درست از آرزو

○ ۱. توجه به اجل و پایان زندگی

○ ۲. سوق دادن آرزو به سمت خدا

• اهمیت داشتن آرزوهای بزرگ

○ حيله شیطان علیه آرزوهای بزرگ

○ تناسب اعطای خداوند با آرزوها

جلسه ۷

راهکار دستیابی به آرزوها

- شیوه مؤثر سخن گفتن با جوان
- خود جوان باید کاری کند
- رفتار طبیعی، عامل ناکامی در آرزوها
 - زندگی معمولی، نتیجه رفتار معمولی و طبیعی
 - ضرورت رفتار متفاوت و برنامه‌ریزی شده
- آرزو باید بلند باشد
 - شکست حتمی آرزوهای کم و متوسط
 - معنای بلندترین آرزوها
- آرزوهایمان را بهتر بشناسیم
 - عمق آرزوهایمان را کشف کنیم
 - شناخت آرزوها، کلید معرفت‌های بنیادین
- راه و شرط رسیدن به آرزوهای دنیایی و ظاهری

جلسه ۸

حکمت مشکلات و راه برخورد با آنها

- قاعده‌مندی زندگی

- انعکاس قواعد زندگی در بیان اوصاف پیری و جوانی
- درک بهنگام قواعد زندگی، شرط موفقیت

- مشکلات زندگی، واقعیت حتمی

- حکمت مشکلات
- اقسام مشکلات و راه برخورد با هر یک

جلسه ۹

زنده کردن دل با موعظه

● چند نکته

- ذکری به نام موعظه و نصیحت
- مطالعه متن: جزءنگری یا کل نگری؟
- برخی ویژگی‌های نامه ۳۱

● موعظه و دل

- موعظه و حقیقت مبارزه با نفس
 - لزوم تقاضای موعظه
 - شاخص‌های زندگی دل
- تناسب آخرت با خواسته‌ها و حقیقت انسان

جلسه ۱۰

تأملی در مفهوم «زهد»؛ معانی، ریشه‌ها، فواید

- اعتبار دوباره دین در زمانه ما
- زهد، تکرار بی‌ملاک
- بدی‌ها را با «زهد» بمیران
- معنا و مراتب زهد
 - معنای زهد در دل و عمل
 - مراتب زهد: از ورع تا رضاء
- زهد خطرناک
- ریشه‌های زهد
- رفع یک نگرانی: زهد از دنیا چیزی کم نمی‌کند
- حقیقت زهد
- فواید زهد
- راه‌های کسب زهد

جلسه ۱۱

موعظه، عاملی برای سلامت و حیات دل

- مشخصه‌های سلامت دل
 - ضرورت پرورش دل
 - تعادل خواسته، شاخص سلامت دل
 - نقش مهربانی و موعظه در تعادل دل
- موعظه گرفتن
 - از انسان‌ها
 - از زمانه
- نشست و برخاست با موعظه‌کنندگان
- خود را به موعظه‌های خدا بسپارید

جلسه ۱۲

انگیزه‌های فردی و اجتماعی برای زهد

• معرفی کتاب شریف «مصباح الشریعه»

• انگیزه‌های لازم برای زهد

○ انگیزه اول: کمال اجتماعی با فرهنگ زهد

▪ ضرورت بیشتر زهد برای رهبران و مسئولان

▪ بدون زهد جامعه دزد می‌شود

▪ آفت‌های سیاست بدون زهد

○ انگیزه دوم: تحمل آسان فقر با زهد

○ انگیزه سوم: ممکن نبودن زندگی مؤمنانه بدون زهد

▪ زهد، راه رسیدن مؤمن به دنیا

▪ زهد، زمینه‌ساز توبه و استغفار

• درک حقیقت دین، مبنای زهد

• حدیث زهد در کتاب شریف مصباح الشریعه

جلسه ۱۳

قوی کردن دل با یقین «قوه بالیقین»

• علائم قوت دل

○ ۱. تأثیرناپذیری از عوامل نامطلوب بیرونی

○ ۲. مهار دل از درون

▪ تلقین، تمرینی برای مهار دل

▪ محبت، سرمایه‌ای در آغاز ازدواج

• یقین

○ فضیلت یقین

○ راه به دست آوردن یقین

▪ بسته بودن دل، بزرگ‌ترین سدّ یقین

▪ تولید اعتقاد با سرمایه‌گذاری برای خدا

• درجات و مراتب یقین

○ ذکر «لا حول و لا قوه الا بالله العلیّ العظیم»

جلسه ۱۴

حکمت و نورانیت دل

- دل زنده نیازمند نور است
- نور و دل
 - دیدن زیبایی‌ها و زشتی با نور
 - رفع خستگی دل با نور حکمت
- اثر حکمت در نورانیت دل
 - معنای حکمت و حکیم
 - ضرورت وجود حکمت در کنار دین

جلسه ۱۵

جوان و آرمان

- امر به معروف، راهی برای خودسازی
- شیوه برخورد با نامه ۳۱
- جوانی و آرمان‌طلبی
 - آرمان، لازمه جوانی
 - غلو، خطر بزرگ آرمان
 - سعه صدر، نتیجه آرمان بزرگ
 - جوان بی آرمان، جوان مطلوب غرب
 - محدود نشدن، لازمه آرمان
- نکاتی درباره سه دستور اجتماعی مهم
 - اهمیت دوری از فاعل منکر
 - جهاد به اندازه حق خدا
 - سرزنش جو، سد راه خدا

جلسه ۱۶

فهم و تفقه در دین (۱)

- سه صورت تفقه در دین
- تفقه در دین و ذائقه و روحیه انسان
 - علوم و آثار تربیتی آنها
 - گزاره‌های دینی، عامل جامعیت و توسعه روح
 - تأثیر همنشین در ذائقه و روحیه انسان
 - اصلاح ذائقه با تفقه در دین
 - دین، اساس واقع‌گرایی
- پیچیدگی مفاهیم دینی
 - آموزش نادرست، عامل تنفر از دین
 - آسیب‌های پیچیدگی مفاهیم دینی
 - حکمت پیچیدگی مفاهیم دینی
 - ۱. فرصت گناه برای بیمار دلان
 - ۲. تناسب با پیچیدگی انسان
- فهم و آگاهی، کلید بصیرت و تعالی
- اهمیت ویژه تفقه در دین در جامعه دینی
- از فهم تا عمل
 - ذکر، لذت برتر
 - معرفت، محبت، عمل

○ شعر، زبان ذکر

موضوع: مهربان‌ترین نامه به جوان؛ شرح بخشی از نامه امیرالمؤمنین (ع) به جوان

جلسه ۱۷

فهم و تفقه در دین (۲)

- فهم بالاتر از علم است
- اقسام انسان‌ها در مواجهه با علم
 - ۱. سالم‌دل
 - ۲. بیمار دل
 - جهل اکتسابی
 - مختصات رفتاری جاهلان
 - عکس‌العمل نسبت به آگاهی‌های دینی، ملاکی برای سلامت و بیماری دل
 - آنچه دلت می‌پذیرد، تقویت کن
 - ۳. کامل‌دل
- ارزش دادن دین به فهم، احترام و محبت خدا به انسان
- پیچیدگی دین
 - غربال‌بدها از خوب‌ها
 - تناسب با پیچیدگی انسان و بی‌نهایت بودن خدا
- خصلت‌های عالمان دین فهم
- دو درد دل

جلسه ۱۸

غیر صبور باید خود را وادار به صبر کند

- علامت‌های سه‌گانه صبر در روایت پیامبر(ص)

- ۱. کسل نشدن

- ۲. عصبی نشدن

- ۳. از خدا شاکی نشدن

- تمرین صبر برای بندگی

- اقسام صبر

- صبر در زندگی مقدمه و تمرین برای صبر بر بندگی

- ذات دنیا محدودیت است نه دین

- زیبا دیدن شکوه صبر، تحمل صبر را آسان می‌کند

- رشد ناهمگون فضائل، عامل انحراف

- تأثیر کژی‌ها بر رونق برخی علوم

- انگیزه‌های صبر و مراتب آنها

- ۱. فواید دنیایی و اجتماعی (صبر بدون خطر برای دنیا)

- ۲. صبر برای دنیا با خدا (صبر به خاطر جبران خدا در دنیا)

- ۳. صبر برای رهایی از عذاب و رسیدن به نعمت‌های آخرت

- ۴. صبر اولیا (همه چیز مال خداست، حتی من)

- حکمت توصیه امیرالمؤمنین(ع) به راه طبیعی صبر برای جوانان